

Pedagogika II

Letní semestr
Akademický rok 2014/15

**Vzdělávací soustava:
Školství ve Finsku. Alternativní školy.**

Obsah:

- Školství ve Finsku
- Alternativní školy

Školství ve Finsku

Hlavní charakteristiky finského školství, jak je vidí sami Finové (a jak zazněly v referátu rady velvyslanectví Finska v ČR na semináři **Možnosti aplikace finského vzdělávacího systému v ČR**, který se konal v dubnu 2013 v Senátu (<http://www.eduin.cz/clanky/co-chnete-vedet-o-finskem-skolstvi>), cit. 12.4.2015):

- „Máme nejkratší školní docházku ze všech zemí OECD a nejmenší rozdíly mezi jednotlivými školami – rodiče proto nemusí složitě vybírat školu pro své děti, prostě je zapíší do té nejbližší. A paradoxně jsme zároveň mezi nejlépe hodnocenými zeměmi ve výzkumech PISA, přitom to vše děláme s rozpočtem, který je průměrný nebo dokonce podprůměrný v poměru k ostatním zemím OECD. /.../
- Reforma finského školství během posledních pětadvaceti let byla vedena výběrem mezi dvěma směry. Tradiční systém založený na známkování, výkonu, standardizaci a kontrole jsme si ve Finsku nevybrali. Vybrali jsme druhou cestu založenou na **spolupráci, spravedlivosti, sociálním kapitálu a profesionalitě učitelů**. (Zdůraz. P.Z.)
- Často se mluví o tom, že děti se musí učit obstat v soutěživém mimoškolním prostředí. Ve vědeckých výzkumech se ale prokazuje, že toho lze lépe dosáhnout ve škole, kde panují rovné podmínky pro všechny, než tam, kde vládne soutěživost a kontrola.
- Vysoce výkonné vzdělávací systémy, které můžete najít mezi zeměmi OECD, jsou takové, které kombinují principy rovnosti a kvality. Abychom toho ve Finsku dosáhli, museli jsme se zaměřit na investice do vzdělávání. Museli jsme se zaměřit na to, z čeho můžeme čerpat v našem specifickém prostředí.
- Neměníme vzdělávací politiku po každých volbách, ale zaměřujeme se na dlouhodobější cíle. Zakládáme své změny na vědeckých důkazech, ne na ideologiích.
- Našli jsme shodu, kterou podporují všechny politické strany. Ty se podporují navzájem, protože cíl je v oblasti vzdělávání pro všechny stejný.
- Systém je založený na důvěře: rodiče věří školám, školy učitelům, učitelé žákům a žáci přebírají zodpovědnost za to, že se učí co nejlépe. Školy informují rodiče o tom, co se v nich děje, prostřednictvím online databází a systémů.
- Nemáme žádné národní srovnávací zkoušky, pouze po střední škole, po gymnáziu.
- Cílem není školy kontrolovat, ale podporovat je, aby dosáhly svého vzdělávacího cíle.
- Učitelství je jednou z nejvíce ceněných profesí ve Finsku, protože učitelé vědí, že mají volnost a svobodu v tom, jak budou pojmát svou práci.
- Uvědomujeme si, že vzdělávání je investice do budoucnosti. Proto se zaměřujeme už na předškolní vzdělávání.
- V našich školách chceme mít více spolupráce a méně soutěživosti, více důvěry založené na zodpovědnosti a méně testování a kontrol, protože když se soustředíte na národní testování, chcete dosáhnout pouze nejlepších výsledků v testování, ale už se nezabýváte výsledky učení.
- Soustředujeme se na učitele a učení, nikoli na rozvíjení školského managementu. Učitelé jsou zodpovědní za učení a nacházení způsobů, jak učit, a školský management je má v jejich úsilí podporovat, nikoli kontrolovat.
- Všechny děti jsou integrovány pohromadě ve stejných třídách a těm, co to potřebují, dáme podporu – tento přístup máme podložený vědecky, neděláme žádné experimenty na dětech.“

Základním principem je rovnost a spravedlivost

Z referátu představitelky finského ministerstva školství (upraveno), tamtéž:

- Spravedlivost je to nejpodstatnější pro každý vládní program a všichni se na tomto principu shodujeme. Věříme v kvalitní školu pro každého a ne jen pro někoho. To je také jeden z důvodů, proč příliš nepodporujeme soukromé školy. U nás je velmi obtížné získat od ministerstva školství licenci k provozování soukromé školy. Chceme, aby rodiče věděli a věřili tomu, že škola, kterou mají nejbližší, je stejně dobrá jako škola ve vedlejší čtvrti.
- Abyste dosáhli spravedlivosti, musíte mít systém, který nemá žádné slepé uličky, které dítěti či studentovi zabrání pokračovat ve vzdělávání podle své volby jen proto, že jste si někdy dříve špatně vybrali nesprávný vzdělávací proud. Ať už si zvolíte jakoukoli cestu, můžete dosáhnout PhD.
- Poslední překážku jsme odstranili teprve před několika lety. Týkala se vzdělávání dospělých. Dnes máme kvalifikaci založenou na kompetencích – což znamená, že pokud jste tesař z České republiky, můžete jednoduše získat certifikát jen na základě toho, že prokážete své dovednosti a zároveň máte možnost pokračovat ve studiu na univerzitě třeba jako právník.
- Školní docházku začínáme později než vy, od sedmi let. Důvodem je, že chceme nechat děti být dětmi tak dlouho, jak je to možné, chceme, aby v tomto období předškolní docházky rozvíjely své nekognitivní a osobnostní dovednosti.
- Typickými znaky finského vzdělávacího systému jsou pružnost a rozmanitost. Nevěříme na standardizaci. Nevěříme, že „jedna velikost padne všem“. Není možné všechny učit stejným způsobem, protože každý učitel má originální způsob, jak učit a zaujmout žáky.
- Zdůrazňujeme průřezová témata, máme spoustu předmětů zaměřených na gramotnosti, máme také několik klíčových témat, která jsou transversální jako je například „blahobyt“ (wellbeing – důraz na kvalitu života) a některé z klíčových evropských kompetencí jako je komunikace, sociální dovednosti, jazykové dovednosti. Nemáme „vnější zodpovědnost“ - což zahrnuje národní testy, kontroly, atd. Inspekce jsme zrušili na začátku devadesátých let minulého století. Za kvalitu se zaručují ti, kteří vzdělávání poskytují. Jde o důvěru v profesionalitu učitelů, kteří jsou pyšní na svou profesi.
- Snažíme se podporovat spolupracující prostředí ve školách, které vede k tomu, že učitelé mnohem více spolupracují. Uvědomujeme si, že všechno to, co by měl dnes učitel vědět, není pro jednotlivce zvládnutelné. Proto mluvíme o sdílených a institucionálních kompetencích, namísto individuálních kompetencí.
- Prvky, které pomáhají vytvářet systém spravedlivější: neprovádíme centrální kontroly; nepodporujeme školy z pozice centrální instituce, ale pomocí dílčích iniciativ, nástrojů a manuálů. Peníze dáváme přímo konkrétním iniciativám, které potřebují podporu.
- Momentálně se zaměřujeme na počet žáků ve třídě, protože na to nemáme žádné regulace; finské školy mají velmi vysokou míru autonomie a míra jejich regulace je nízká.
- Jeden ze základních prvků spravedlivého vzdělávacího systému je právě počet dětí ve třídě. Děti z horšího sociálního prostředí mají větší možnost uplatnit se ve škole, pokud je počet žáků ve třídě mezi 16 – 18 dětmi, proto necháváme toto rozhodnutí na obcích. Mají možnost na ně čerpat peníze ze speciálních fondů. Další prostředky poskytujeme na podporu genderové spravedlivosti, začlenění cizinců atd.
- Autonomie – nejdůležitější úroveň vzdělávacího systému ve Finsku je lokální úroveň.
- Důvěra – abyste mohli lidem důvěřovat, musí být správní lidé na správných místech, to je další důvod, proč považujeme lokální úroveň za tak důležitou.

Pokrač.

Pokrač.

- Spolupráce – byla klíčovým faktorem pro úspěch reformy, které jsme absolvovali. Na spolupráci jsme také kladli důraz proto, že reformy trvají dlouho. Postupovali jsme kupředu velmi pomalu, ale postupovali jsme jen díky tomu, že jsme plánovali daleko dopředu a byl tu sdílený konsensus ohledně dlouhodobých plánů.
- Momentálně se nacházíme uprostřed reformy kurikula. Ta bude celkově trvat deset let. Nejdříve musíme vyhodnotit, jak předchozí kurikulum fungovalo, pak musíme začít pracovat na spolupráci a konzultacích se všemi účastníky vzdělávacího systému a zhruba za osm, deset let bude nové kurikulum implementováno do škol.
- Vzdělávání je zcela zdarma. Pouze asi 1,5 procenta dětí u nás chodí do soukromých škol – a jsou to většinou školy speciální, např. německé, Evropské či školy vedené podle jiných pedagogických programů.
- Pružnost ve školství pramení z pružného kurikula – sdíleného rámce a lokálních úprav.
- Kvalita vzdělávání je záležitostí všech jeho účastníků. Nemáme standardizované testování. Podporujeme hodnocení ze strany rodičů a žáků.
- Snažíme se zachovat co nejmenší rozdíly mezi jednotlivými školami. Máme nějaké signály, že například v matematice se začínají objevovat rozdíly mezi žáky jednotlivých škol, proto se na to zaměřujeme a snažíme se tomu zabránit.
- Nemáme selektivní systém. Žádné oficiální rozdělení do skupin podle schopností. I když některé školy takové dělení praktikují, jde o prostupné skupiny a nejsou nazývány hodnotícími jmény.
- Učitelství je ve Finsku velmi ceněnou profesí. Je tomu tak proto, že věnujeme značnou pozornost vzdělávání a tréninku učitelů. Učitelé jsou autonomní, podílejí se na rozhodování o vlastní práci.
- Z pohledu individua – kurikulum se zaměřuje na dovednosti, které vám pomohou k prosperitě v životě. Mluvíme o maximální podpoře talentu a o tom, že každé dítě je jedinečné. Zní to jako slogan, ale my věříme, že pokud o něčem budete dostatečně dlouho mluvit a snažit se o to, stane se to realitou.
- Přemýšlíme o klíči, který nám pomůže maximalizovat potenciál. Mluvíme o nekognitivních dovednostech, klimatu ve škole, férovém prostředí, o vidění školy jako komunity, o radosti z učení a kritickém myšlení, kreativité a zvědavosti.
- Další věc, kterou jsme udělali pro podporu tohoto vývoje – zahrnuje ji i nové kurikulum, které bude implementováno do roku 2016 – je zvýšení počtu neakademických předmětů, jako jsou sport, umělecké předměty a hudba, protože věříme, že jsou pro orientaci v životě velmi důležité, stejně jako například kritické myšlení.
- Další věc, o které právě diskutujeme, je, zda zavést kvůli rozdílům mezi dětmi předškolní vzdělávání jako povinné. Momentálně je dobrovolné a pouze obec má povinnost je zajišťovat. Předškolní vzdělávání navštěvuje nějakých 97-98 % dětí. Právě proto, že předškolní vzdělávání se zaměřuje na nekognitivní dovednosti, rádi bychom v něm měli všechny děti. Často jej totiž nenavštěvují hlavně děti imigrantů.
- V souvislosti s finským vzděláváním můžete často slyšet o individualizaci a podpoře. Snažíme se odstranit každému veškeré možné bariéry, ať fyzické, pedagogické či na základě osobního postoje.
- Jsme hrdí na to, že jsme schopní identifikovat problémy každého žáka velmi brzo. Máme několik podpůrných opatření, která nám pomáhají jednat, když identifikujeme problém. Snažíme se podpořit dialog mezi raným předškolním a školním vzděláváním, protože identifikace problémů začíná ve velmi raných fázích.
- Máme tři úrovně podpory. Každý, tedy i ten, kdo žádný problém nemá, dosáhne na rámcovou/všeobecnou podporu. Když u někoho identifikujeme problém, tak v první řadě zesílíme podporu (částečná podpora specifických potřeb, individuální průvodce/asistent, flexibilní učební skupiny). A konečně poskytujeme specifickou podporu například pro handicapované, dlouhodobě nemocné...
- I když někdy během studia potřebujete tuto speciální podporu, ještě to neznamená, že až do konce školní docházky budete vedeni jako dítě se speciálními potřebami.
- Speciální vzdělávací potřeby neznamenají stigmatizaci. Asi 8,5 procenta dětí potřebují speciální podporu a máme asi 24 procent dětí na základních školách, které potřebují nějakou formu speciální podpory.
- Lokální autonomie také znamená, že můžete mít velmi kreativní řešení např. v podobě individuálních vzdělávacích plánů.
- Uplatňujeme učení v týmu, ve spolupráci více učitelů kdykoli je to možné. Školy jsou povinné mít týmy složené z různých odborníků – profesí (učitel, psycholog...).

Základem kvality jsou kvalitní učitelé

- Učitelé všech stupňů škol musejí mít dvoustupňové vysokoškolské vzdělání, jehož součástí je i praxe (průběžná nebo následná). Ke studiu se hlásí špičkoví uchazeči, ze kterých si vysoké školy mohou vybírat. Jen přibližně 10 % ze všech zájemců o učitelské studium je každoročně přijatých.
- Učitelství je společensky vysoce ceněným povoláním.
- Ukazatelem kvality práce učitelů jsou vědomosti žáků; jinak učitelé kontrolováni nejsou.
- Učitelé mají vysokou míru autonomie a samostatnosti. Vysoká míra kreativity je jedním z faktorů, které ve Finsku zakládají tak velký zájem o toto povolání.
- Výsledky vzdělávání a další aspekty vzdělávacího procesu ve školách pravidelně zjišťuje ministerstvo školství prostřednictvím výběrových šetření (testy a dotazníky). Finsko se také podílí na mnoha mezinárodních výzkumech. Účelem není vytvářet žebříčky škol podle výsledků, ale zjišťovat fakta a na tomto základě zaměřit vzdělávací politiku, případně směřovat speciální podporu školám a učitelům.

V současné době probíhá ve Finsku převratná kurikulární reforma

- Výuka tradičně soustředěná do vyučovacích předmětů má být nahrazena výukou aktuálních a konkrétních mezipředmětových témat (tzv. fenoménů), v nichž se spojují poznatky různých předmětů.
- S tímto pojetím kurikula se pojí metodický důraz na kooperaci a komunikaci – společné řešení problémů, práce žáků ve skupinách.
- Zavádění reformy je postupné, školy začínají výukou jednoho mezipředmětového tématu. Úplné zavedení kurikula založeného na tématech by mělo být v roce 2020.
- Učitelé, kteří dosud vyučují jednotlivým předmětům, procházejí kurzy dalšího vzdělávání, které je mají na změnu přístupu ke vzdělávání připravit.

Schéma vzdělávacího systému ve Finsku

Kesto vuosina - počet let studia v jednotlivých školách,

Koulutusliokittus – klasifikace školství

Opetushallinnon – (finská) školská správa

Esiopetus 6-vuotisaat – předškolní vzdělávání, 6 let věku dítěte

Peruskoulu – základní škola

Lukiot - gymnázium

Yliopillas tutkinnot – studijní zaměření, střední stupeň

Ammatilliset oppilaitokset – profesní vzdělávání

Ammatilliset perustutkinnot, Ammattitutkinnot,

erikoisammattitutkinnot - odborné vzdělávání, další odborné vzdělávání, specializované odborné vzdělávání

Yliopistot – vysoká škola

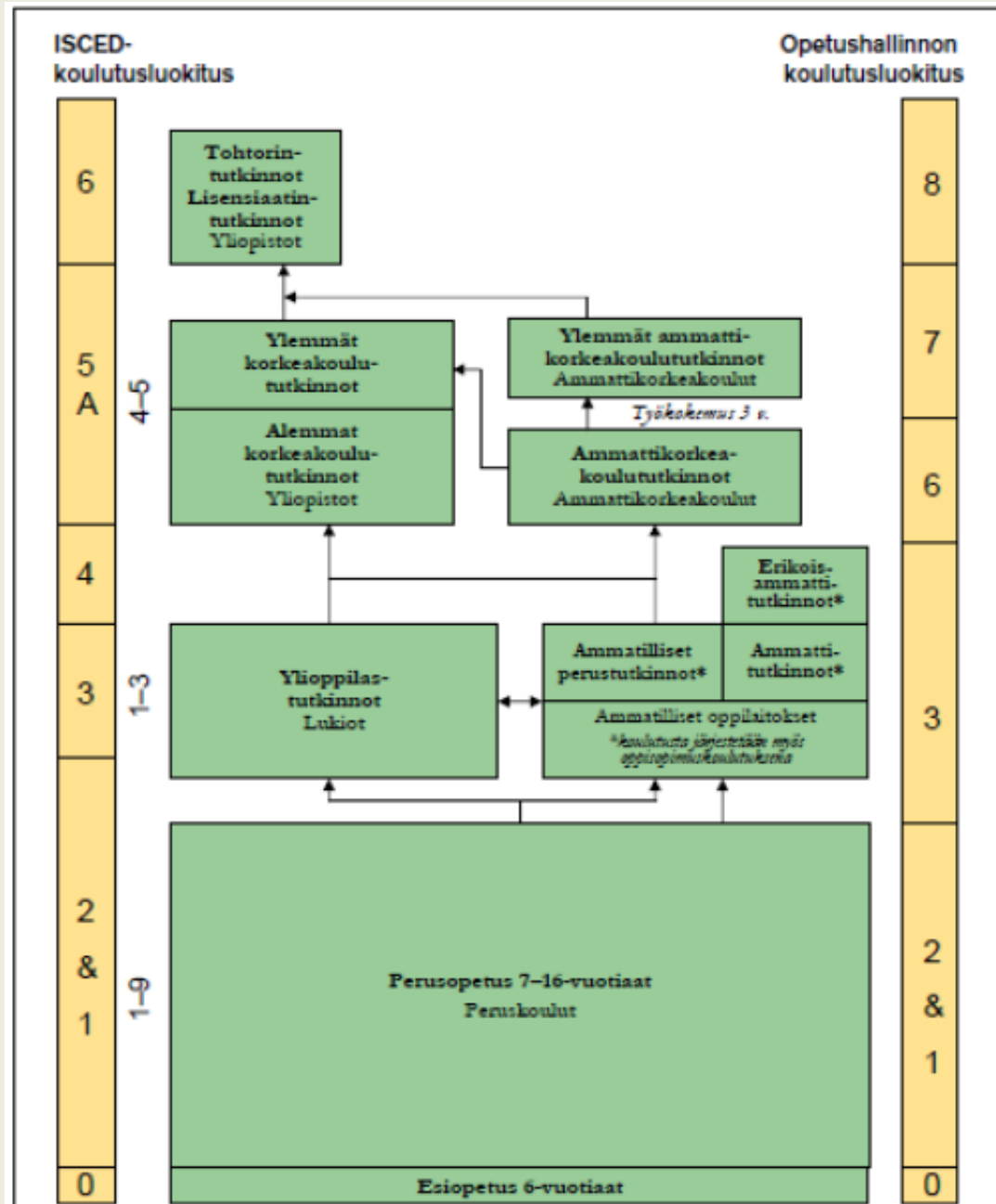
Alemmat (ylemmät) korkeakoulu tutkinnot – bakalářské (magisterské) studium

Ammattikorkeakoulu – univerzita aplikovaných věd

Tohtorin tutkinnot – doktorandské studium

työkokemus 3 v. - 3 roky povinné praxe mezi bakalářským a magisterským studiem na polytechnice

(* - všechny tři druhy škol lze absolvovat i v rámci učňovského poměru)

Alternativní školy

Pedagogický slovník (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., 6. vyd. Portál, Praha 2009, s. 16):

Alternativní škola – „Obecný termín pokrývající všechny druhy škol (soukromé i veřejné), které mají jeden podstatný rys; odlišují se od hlavního proudu standardních (běžných, normálních) škol vzdělávacího systému. Odlišnost může spočívat ve specifických obsahů vzdělávání, organizace a metod výuky, hodnocení vzdělávacích výsledků žáků aj. Pojem alternativní škola nelze tedy vztahovat pouze k soukromým školám, resp. k typu zřizovatele školy, protože nestandardní mohou být i některé školy veřejné.“

Pokud jsou takové školy součástí vzdělávacího systému, mají svůj školní vzdělávací program postavený na RVP.

Některé často se opakující znaky alternativních škol: *)

- ✓ snaha získat dítě pro vzdělávání (neudusit přirozenou touhu poznávat nové věci a jevy)
- ✓ přátelský vztah mezi učitelem a dítětem, ochota a schopnost učitele pozitivně děti motivovat, podporovat jejich kvality i originalitu a respektovat vývojové zvláštnosti (chyba je stupeň učení, ne přestupek)
- ✓ spolupráce s rodinou dítěte (učitel zná možnosti pedagogiky, vy nejlépe znáte své děti)
- ✓ co nejaktivnější zapojení dítěte ve výuce, podpora spolupráce a rozvoj komunikace
- ✓ pěstování odpovědnosti spoluúčastí dětí na rozhodování
- ✓ propojování předmětů (k pochopení souvislostí a využitelnosti poznatků)
- ✓ prostředí uzpůsobeno dětem (pomůcky snadno přístupné v nízkých policích, dětská výzdoba)
- ✓ vyučování bez zvonění, ale podle momentálního zaujetí či únavy dětí (proč končit uprostřed zajímavé činnosti a proč nedopřát oddech tam, kde je třeba)
- ✓ slovní hodnocení

V ČR působí tyto alternativní školy:

- **Waldorfská** (MŠ, 1. i 2. stupeň ZŠ, SŠ)
- **Montessori** (MŠ, 1. i 2. st. ZŠ)
- **Daltonská** (MŠ, 1. i 2. st. ZŠ, SŠ)
- **Začít spolu** (MŠ, 1. st. ZŠ)
- **Zdravá škola** (MŠ, 1. i 2. st. ZŠ, SŠ)
- **Integrovaná tematická výuka** (MŠ, 1. st. ZŠ)

Dále zmíníme Jenskou a Freinetovu školu, které v ČR nepůsobí.

Alternativou je i **domácí vzdělávání**, které mohou rodiče zvolit pro nahrazení školní docházky na 1. stupni ZŠ

*) Podle <http://www.alternativniskoly.cz>, cit. 12.4.2015; tento zdroj je využit i v dalších částech tohoto tématu. Další prameny: Průcha, J., Alternativní školy a inovace ve vzdělávání, 3. vyd. Portál, Praha 2012; Váňová, M., Alternativní školy, http://www.dingir.cz/cislo/11/4/alternativni_skoly.pdf, cit. 12.4.2015; portál <http://www.inovativnivzdelavani.cz>.

Waldorfská škola

- Waldorfská škola staví na pedagogickém systému, jehož základem je tzv. antroposofie Rudolfa Steinera (1861-1925) – mystická filosofie, která se „při prozkoumávání duchovního světa zaměřuje na dosažení přesnosti a srozumitelnosti přírodovědeckého výzkumu fyzického světa“. Waldorfská pedagogika vychází z antroposofického učení o vývoji dítěte . Na výchovu je nahlíženo jako na vývojový proces, v němž jsou určité předměty a metody výuky zaváděny ve shodě s fázemi vývoje dítěte.
- Waldorfská škola (MŠ, ZŠ, SŠ) má charakter jednotné školy pro děti ze všech sociálních vrstev společnosti, jimž poskytuje rovné podmínky.
- Učební plán je velmi bohatý, snahou je, aby každé dítě našlo něco, v čem dokáže vyniknout. Vedle tradičního akademického obsahu klade waldorfská škola důraz na praktické a umělecké obory, s cílem zajistit všestranný rozvoj dítěte.
- Spolupráce žáků jasně převažuje nad jejich vzájemnou soutěživostí. Nejsou používány známky, ale slovní hodnocení.
- Všem předmětům je věnována stejná pozornost, všechny předměty zařazené do 1. - 9. ročníku jsou pro všechny žáky povinné. Dívky se tak účastní i práce se dřevem a kovem, chlapci pletou, háčkují, atd. Smyslem je dát všem dětem široký, nesespecializovaný základ - každý z předmětů totiž rozvíjí dílčí aspekty široké palety lidských kvalit.
- Dalším důležitým zřetelem, který je v učebním plánu zohledněn, je co možná největší prolínání jednotlivých témat. Ve vyučování je snaha stavět mosty mezi jednotlivými obory a předměty, představovat dětem svět ve vzájemných vztazích a ve vztahu k člověku.
- V učebním plánu je také patrná snaha dosáhnout souladu mezi vědou, uměním a duchovními hodnotami. Právě tento soulad pravdy (vědy), krásy (umění) a dobra (duchovních hodnot) se má stát základem výchovy.
- V jednotlivých předmětech, oblastech a tématech učitel usiluje především o osvětlení základních principů. Volí proto několik zřetelných příkladů, které jsou blízké dětem daného věku, a nesnaží se zahrnovat žáky encyklopedickými přehledy.
- V metodách výuky hraje důležitou roli obraz, rytmus a pohyb.

Pokrač.

- Vyučování hlavních předmětů (matematika, mateřský jazyk a literatura, čtení, fyzika, chemie, přírodopis, dějepis, zeměpis a další) probíhá v tzv. epochách - dvouhodinový vyučovací blok, který se ještě dále dělí na část rytmickou, vyučovací a vyprávěcí, je monotematický a po dobu 3 až 4 týdnů při něm učitel rozvíjí jedno dané téma (např. matematické operace, stavba domu, dějiny Řecka). Další předměty (jazyky, tělesná, pracovní a hudební výchova, eurhythmie apod.) se již vyučují v klasických vyučovacích hodinách. I při nich se však učitel snaží zachovat rozčlenění na část rytmickou - plnou říkadel a písniček, část vyučovací, ve které se probírá nová látka a jakousi vyprávěcí část, která by měla třídu zklidnit a harmonizovat.
- Dalším specifikem waldorfských škol je absence učebnic. Jejich roli plní materiály, které si učitel sám nebo ve spolupráci s kolegy vybírá nebo vytváří. Knihy mohou být doplňkem (např. cvičebnice a atlasy), nikoli hlavním prostředkem výuky, neboť postrádají vztah ke konkrétní pedagogické situaci a svou strnulostí nevyhovují dynamickému postupu a momentálnímu stavu třídy. Velký význam je v této souvislosti příkládán žakovským pracovním a epochovým sešitům, které jsou vypracovány s velkou pečlivostí a žákům při přípravě učebnice nahrazují.
- Základní školou provází dítě po celou dobu třídní učitel, který v epochách vyučuje obvykle všechny hlavní předměty. Každý učitelův krok v práci s učební látkou tedy odpovídá dětským vývojovým potřebám. Učitel se tak stává do značné míry architektem učebního plánu, jeho kompetence jsou v tomto ohledu mimořádně široké.
- Waldorfští učitelé usilují o výchovu svobodných lidí (u nichž byly svobodně rozvinuty jejich přirozené potenciality), nevštěpují jim tedy určitý světový názor (odmítají kritiku, která se někdy objevuje, že waldorfské školy indoktrinují děti Steinerovou antroposofií). Spíše usilují o rozvinutí vloh svých svěřenců do té míry, aby tito byli v dospělosti schopni vlastní orientace, samostatného, odpovědného a sociálně pozitivně zaměřeného jednání. Jde tedy o to
"vychovávat lidi, kteří jsou schopni vnímat všechno, co se děje ve světě, kteří mohou každého dne, vidí-li něco nového, své pocity, své úsudky vyvíjet podle této novosti. Nesmíme vychovávat lidi spokojené se sebou, uzavřené do svého nitra, nýbrž musíme vychovávat lidi, kteří mohou svobodně a otevřeně předstupovat před svět a kteří mohou svobodně a otevřeně jednat ve smyslu toho, co je prospěšné světu."
(R. Steiner).

Doporučuji přečíst si knihu Carlgren, F., *Výchova ke svobodě*. Baltazar, Praha 1991

Daltonská škola

Daltonská škola staví na tzv. daltonském učebním plánu. Jeho autorkou je Američanka Helena Parkhurstová (1886 – 19673), která byla žákyní a dlouholetou spolupracovnicí Marie Montessori.

- **Daltonský plán** představuje metodický a organizační rámec výuky, ne ucelenou „filosofii“ školy, jako tomu je např. u waldorfské pedagogiky. Je proto využitelný ve všech školách, včetně běžných, přičemž škola může daltonské prvky zařazovat v různé míře.
- Daltonský plán vychází ze tří hlavních principů:
 - **Svoboda spojená se zodpovědností** (zodpovědná svoboda, ne anarchie)
 - **Spolupráce**
 - **Nezávislost**
- Na základě těchto principů žák pracuje aktivně, kreativně, vlastním tempem a ve vlastním časovém plánu; přitom se uplatní nejen individuální, ale i týmová práce.
- Žáci pracují na tzv. **daltonských úkolech**. Žák si po zadání úkolu ve spolupráci s učitelem vypracuje plán postupu řešení a časový harmonogram. Uzavře pak s učitelem dohodu o splnění tohoto plánu. Na řešení pak žáci pracují individuálně nebo ve spolupráci s jinými žáky, konzultují, případně si vyžádají větší podporu (vedení) učitele.
- Daltonské úkoly mohou vyžadovat různě dlouhou dobu k řešení – od krátkodobých (trvajících jednu – dvě vyučovací hodiny) až k dlouhodobým (tzv. daltonské projekty) - záleží na tom, jaký je věk dítěte (daltonský plán se používá už v předškolním vzdělávání) či jak je daltonský úkol zařazen do výuky.
- Daltonská metodika a organizace výuky vyžaduje odlišné uspořádání učebního prostředí. Žáci pro plnění svých plánů potřebují místo na samostatnou práci i na práci v malých skupinách, volný přístup k počítačům, knihovnu, laboratoř, audiovizuální zařízení a další učební pomůcky.
- Hodnocení žáků v daltonském plánu je pouze pozitivní – hodnotí se to, čeho žák dosáhl, ne jeho chyby nebo nedostatky.
- Školy mohou uplatnit daltonský plán v různé míře . Je např. možné, při jinak tradičním uspořádání výuky, zařazovat periodicky, např. jednou za týden nebo za dva týdny, tzv. daltonské bloky trvající jednu nebo více vyučovacích hodin. Během daltonských bloků jsou zadány úkoly, na nichž žáci pracují daltonským způsobem. Školy, které zařazují pravidelně daltonské bloky do výuky, referují o příznivém vlivu daltonské metody na klima třídy a školy.

Škola Montessori

- Tento typ alternativní školy založila Marie Montessoriové (1879-1952), italská lékařka a vzdělavatelka.
- Montessoriovská pedagogika je výrazně pedocentrická, vycházející z vnitřních předpokladů dítěte. **"V dítěti leží osud budoucnosti. Kdokoli si přeje úspěšnou společnost, musí chránit dítě a pozorovat přirozený způsob jeho jednání. Dítě je tajemné, silné a obsahuje v sobě tajemství lidské povahy. Kdokoli si přeje následovat moji metodu, potřebuje pochopit, že nesmí uctívat mne, ale sledovat dítě, jako svého učitele."**
- Montessoriovská pedagogika neznamená jen metodický rámeček, jako tomu je u daltonského plánu, ale tvoří komplexní výchovný systém.
- Základními pravidly montessoriovského přístupu jsou **bezpečnost, spolupráce, ohleduplnost, ticho, klid a láska.**
- Vychází se z přesvědčení, že dítě je od přírody dobré, úkolem vychovatele a učitele je jen podporovat jeho rozvoj. Aktivním činitelem svého rozvoje je dítě samo. Odtud vychází motto: **„Pomoz mi, abych to dokázal sám"**.
- Potřeba učit se, porozumět okolí, vyznat se v souvislostech je dětem přirozeně dána. Při výchově je třeba jen vycházet z těchto potřeb a respektovat individuální vývoj.
- Vývoj dítěte se skládá z tzv. **senzitivních fází**, které jsou zpravidla šestileté (jejich trvání je individuální). V senzitivních fázích má dítě specifickou vnímavost a připravenost k rozvíjení určitých schopností a dovedností. Učení a rozvíjení těchto schopností a dovedností není nikdy tak efektivní, jako v příslušných senzitivních fázích. Nevyužit senzitivní fáze znamená promarnit příležitost.
- Učitel je dítěti rovnocenným partnerem. Vedení, které učitel dítěti poskytuje, je taktní a nenápadné. Úkolem učitele je příprava podnětného prostředí a pomůcek, potom už děti nevyrušuje z jejich soustředění, ale pouze pozoruje a pomáhá tam, kde je to třeba.
- Výuka probíhá zpravidla ve věkově smíšených skupinách. Když si dítě neví s něčím rady, může o pomoc požádat i staršího spolužáka. V těchto věkově smíšených skupinách vzniká na základě spolupráce jednotlivců vědomí sociální jednoty, v níž je dítě respektováno ostatními a v níž se může bez překážek uplatňovat.
- Hodnocení je výlučně pozitivní, slovní.
- Učebny jsou uspořádány do tzv. montessoriovských koutků (center), které tvoří stolky uspořádané tak, aby děti mohly spolupracovat. V Montessori třídě se dítě může volně pohybovat a věnovat se své činnosti tam, kde je mu to příjemné. Mezi koutky je i volné místo pro odpočinek (koberec).
- Učebny jsou vybaveny speciálními pomůckami (tzv. Montessori pomůcky). Využívají se také přírodniny.
- Učení postupuje vždy od konkrétního k abstraktnímu, od jednoduchého ke složitějšímu. Výuka je založena i na tzv. skutečných aktivitách, kdy dítě např. pěstuje rostliny, chová zvířata, vaří apod.
- Školní den začíná obvykle kratší společnou činností, např. zpěvem, recitováním nebo jen povídáním o tom, co je nového. Poté si každé dítě samo volí, čemu se bude věnovat dál.

Základní principy pedagogiky Montessori

(podle www.alternativniskoly.cz, cit. 12.4.2015, upr.)

- Utváření nového vztahu dospělého k dítěti, učitele k žákovi: Dospělý nemá žádné právo dítě formovat a manipulovat, zaměřuje se na vlastní záporné povahové rysy namísto pozorování záporných vlastností dětí. Učitel je rádce a rovnocenný partner, který žákovi pomáhá na jeho cestě objevování a učení se, projevuje maximální vstřícnost, otevřenost, trpělivost.
- Vlastní objevování poznatků samotným dítětem - klíčový princip pedagogiky Montessori . Potřeba učit se, porozumět okolí, vyznat se v souvislostech je v dítěti přirozená. Stačí respektovat individuální vývoj a využít senzitivní fáze každého dítěte.
- Senzitivní fáze jsou období zvláštní připravenosti k rozvíjení určitých dovedností a schopností. Trvají jen určitou dobu a nenávratně se zakončí, ať už jsou využity nebo ne.
- Polarita pozornosti je maximální koncentrace na určitou práci. Pokud je dítě takto zaujato, nemá být vyrušováno a má mu být poskytnut dostatek času, aby práci samo dokončilo.
- Připravené prostředí : věcné prostředí a přístup učitele, přizpůsobené senzitivním fázím
- Láska dítěte
 - k dospělým (zpětná vazba pro učitele)
 - k druhým dětem (respektování, spolupráce a pomoc mezi dětmi)
 - k prostředí (vlastní uspokojení a radost dětí)
- Samostatná a svobodná práce dítěte: dítě si může zvolit co = jaký materiál si vybere, jakou oblast, na čem bude pracovat, co se chce učit a o čem chce získat další informace, kde = vybírá si místo, kde bude ve třídě pracovat, kdy = dítě nepracuje na povel či podle zvonění, ale motivuje ho jeho polarita pozornosti; každé dítě je na určitou věc „naladěno“ v jinou dobu a s kým = může pracovat samo, ve dvojici, ve skupině. Svoboda dítěte je chápána ne jako anarchie, ale ve spojení se zodpovědností. Pokud se dítě pro něco rozhodne, je jeho povinností práci dokončit a dodržet daná pravidla. K sebedisciplíně vedou učitelky děti již od mateřské školy. Svobodná práce však neznamená, že dítě střídá činnosti bez ukončení nebo nedělá nic. Svoboda nespočívá v tom, že dítě zůstane ponecháno samo sobě, nebo že učitel vůbec nezasahuje do jeho vzdělávání a učebních procesů. Nějakou činnost si dítě zvolit musí. Učitel činnost dětí koordinuje a musí využít své pedagogické dovednosti, aby bez příkazů pomohl najít dítěti činnost, která ho zaujme.

Pokrač.

Pokrač.

- Dělená odpovědnost: Učitel dává dítěti možnost svobodné volby ve výběru činností, ale současně preferuje a pomáhá vybírat činnost pro dítě, které se nedokáže samo rozhodnout. Dává svobodu dítěti tam, kde je schopné převzít zodpovědnost. Zasahuje v případě, kdy se dítě nudí, nedokáže si vybrat činnost nebo kde jsou porušována pravidla. Dále učitel podporuje a pomáhá dětem, které pomoc potřebují. Snaží se postupně doprovodit dítě do stádia vlastní odpovědnosti.
- Izolace jedné vlastnosti: Další z klíčových principů pedagogiky Montessori. Při poznávání předmětů a jevů se izoluje podstatná vlastnost. Izolovaná vlastnost musí být zřetelně vyjádřená. Vzniká tak výrazný, a tím snadno postižitelný rozdíl /např. jasně červený/. V dalších úkolech je tatáž kvalita odstupňována /např. osm odstínů červené barvy/. Výrazný rozdíl se postupně zmenšuje, úkoly jsou stále obtížnější, dítě při jejich plnění dosahuje větší vnímavosti a pozornosti.
- Práce s chybou: Chyby tak napomáhají v dalším učení. Žáci nejsou za chyby trestáni nebo záporně hodnoceni; chyba je chápána jako běžný, přirozený projev v procesu učení, jako užitečná součást řešení problémů a jako bohatý zdroj nových poznatků. Učitel nepoužívá negativní hodnocení, ale například nabídne dítěti znovu tentýž materiál, aby mělo možnost si samo všimnout svých chyb a opravit je. Materiály a pomůcky jsou připraveny tak, aby si dítě vždy samo mohlo zkontrolovat správnost řešení, najít a opravit chybu. - vlastní
- Práce s pochvalou: Vztah dospělého a dítěte v Montessori pedagogice a výchově předpokládá láskyplný přístup učitele ke každému dítěti. Každé dítě potřebuje pocit jistoty, bezpečí, úspěšnosti, aby si ho někdo všimal a aby mělo radost a cítilo sebeuspokojení ze své práce; ale neustálé kladné či záporné hodnocení ze strany dospělých potom omezuje jeho svobodnou volbu činnosti a sebevědomí. S pochvalou se ale zachází přiměřeně tak, aby se dítě nestalo na pochvalu závislé a aby nedělalo práci pro uspokojování představ dospělého, pro pochvalu nebo známky. Motivací má být uspokojení z vlastní práce. Při tomto přístupu se u dětí probouzí smysl pro vlastní důstojnost a vede je to k odmítání pochvaly. Jejich pocit sebeodpovědnosti, sebedůvěry a rovnocennosti pak snižuje význam chvály. Předškolní děti mají největší radost ze samotné práce, pro školní děti je pak výsledek největší odměnou.

Obsah vzdělávání v montessoriovské škole

I. Praktický život: Cílem je získání praxe v těchto oblastech:

- péče o vlastní osobu a své tělo - např. rámy se zapínáním, zavazování tkaniček, mytí rukou, čištění bot, cvičení se lžičkami)
- péče o okolí a společnost - prostírání stolu, zametání, leštění kovu, péče o květiny, práce na zahradě
- cvičení sociálních vztahů - přijetí zodpovědnosti ve skupině (potřeba sociálního kontaktu - prosba, poděkování, zdravení, naslouchání, pomoc, slavnost, přijímání hostů a cvičení ticha
- cvičení kontroly pohybu - rovnovážná cvičení a chůze po čáře , po elipse, rozvoj motoriky, koordinace ruka - oko

V těchto komplexních činnostech i ve všech ostatních jsou plněny **přímé cíle** - postarat se o sebe (naučit se jíst, pít, oblékat) - ty souvisejí se základními lidskými potřebami. Mnohem důležitější jsou **nepřímé cíle**, kdy dítě získává senzoryckou zkušenost. - hmatovou, vizuální a zvukovou a rozvíjí se koncentrace, výdrž, přesnost, pořádek, schopnost řídit sama sebe. **Nepřímým cílem** jsou i základní matematické poznatky více, méně a předzkušenost pro sčítání, odčítání a dělení. Dále rozvoj emocionality, schopnost vnímat, rozvoj náklonnosti k nějaké činnosti a vnímání radosti z činnosti, schopnost brát vážně své vlastní schopnosti, schopnost odhadnout sebe sama, což vede k sebejistotě, zdravému sebevědomí a ke spokojenosti sama se sebou.

II. Smyslový materiál: Čím lépe pracují naše smyslové orgány, tím lepší a diferenciovanější je naše vnímání. Čím je naše vnímání různorodější, tím pestřejší je obraz naší reality. Různorodé vnímání nás vede k toleranci a k pozitivním životním pocitům. Ke cvičení a prohlubování vnímání vyvinula Montessori pro různé smysly pestrý smyslový materiál, s jehož pomocí lze procvičovat rozlišování, srovnávání, třídění a pojmenování. Smyslový materiál nemá a nesmí nikdy nahrazovat předměty ze života, má sloužit jen jako klíč k diferenciaci. Se smyslovým materiálem pracují děti od chvíle, kdy jsou schopny třídít různé předměty.

III. Jazykový materiál: materiály podporující rozvoj řeči, materiály k výuce čtení a psaní - souvisí s materiálem ke kosmické výchově a navzájem se doplňují. Se čtením, psaním a výukou jazyka začínají děti v mateřské škole a plynule pokračují ve škole základní.

- Pro začátek psaní je nejlépe vystihnout „explozi psaní“ - kdy dítě chce samo psát. Zdokonalování jemné motoriky ruky probíhá od mateřské školy při práci se specifickými materiály.
- Nácvik čtení: Děti se seznamují s písmeny v mateřské škole. Pracují s pomůckami a materiály, při kterých mohou vnímat rozdíly mezi písmeny více smysly, ke slovům přiřazují konkrétní předměty. Výuka jazyka slouží od počátku také k poznávání světa, proto jsou pro děti již v mateřské škole připraveny slova a texty se zajímavými tématy, které dětem dávají smysl.

Pokrač.

Pokrač.

IV. Kosmická výchova : „Pravým kosmickým posláním člověka je vítězství lásky a spravedlnosti mezi lidmi, utvoření světa přátelství.“ Kosmická výchova je integrujícím prvkem pedagogiky Montessori. Pojem „Kosmická výchova“ je obdobou toho, jak chápal svět Jan Ámos Komenský, tedy souvislost všech věcí, jednotný celek. Není důležité, aby se děti naučily vše, co existuje, ale mají mít tolik času, aby se mohly do jednotlivých oblastí ponořit. „Musíme dát dětem detail jako prostředek, aby mohly poznat celek.“ Odpovídání na otázky dětí vychází z celku a vysvětluje se na základě jednotlivých částí, aby děti pochopily souvislosti. Integrace oblastí a témat zahrnutých v kosmické výchově pomáhá dítěti pochopit řád světa, vžít se a existovat v něm, najít své místo a naučit se zacházet se sebou i s okolím. Kosmická výchova představuje integraci témat zahrnutých v prvouce, vlastivědě, přírodovědě, zeměpisu, přírodopisu a dějepisu, později i fyziky a chemie. Součástí jsou také dovednosti pohybové, hudební a výtvarné, patří sem témata společenská.

V. Matematický materiál: Rozpoznat vztahy matematických zákonů a použít je jsou vlastnosti, které odlišují člověka od jiných tvorů. Podle M. Montessori je lidský duch duchem matematickým. Lidský duch má schopnost abstrahovat, něco si představit a argumentovat. Matematický rozvoj začíná již v prenatálním období, působí od narození - ne až ve škole. Matematický materiál v montessoriovských školách pomáhá tento matematický duch u dítěte včas podporovat. Předstupeň matematiky - smyslové a konkrétní matematické pomůcky a materiály - vedou děti k „materializované abstrakci“ a pracují s nimi už v mateřské škole. Úkolem tohoto materiálu je převádět nevědomou a nestrukturovanou informaci do strukturovaného systému.

Matematické aspekty:

- Rozlišení sebe a ostatního
- Vnímání délky, šířky a výšky
- Vnímání dimenzí
- Porovnávání velikostí a forem
- Experimentování

Program Začít spolu

Program vznikl v USA v 90. letech 20. stol. Pod názvem Step by Step. Byl inspirován novými poznatky o lidském mozku a o procesu učení a zčásti i školou C. Freineta. Čerpá i z inovativní aktivity různých škol v USA.

Jak vypadá třída Začít spolu

Třída je rozdělena na tzv. centra aktivity - to jsou vlastně stolky ke kterým náleží dobře přístupné police s různými materiály podle zaměření centra (centrum psaní, čtení, matematiky, věd a objevů, ateliér, ale mohou existovat i jiná).

Jak probíhá den ve třídě Začít spolu

- Den začíná povídáním v kruhu (na koberci), ve kterém si děti vzájemně sdělí své nové zážitky či pocity a seznámí se s plány na nový den. Děti se tím učí vyjadřovat, vybírat, co je podstatné, naslouchat druhým, diskutovat apod. (navíc se pochlubí, že byli např. v ZOO a nebudou to říkat každému zvláště během dne). Učitel se seznamuje s aktuální náladou dětí a může podle toho volit vhodný způsob jednání (je například dobré vědět, že Jaruška je smutná, protože jí zemřel pejsek).
- Seznámení s plány pro nový den probíhá například prostřednictvím "ranní zprávy", která se může vztahovat k probíranému učivu - např.: "Dnes je 21. března a tento den je zvláštní tím, že začíná nějaké nové období. Promyslete si, čím se toto období liší od jiných částí roku." (Děti samozřejmě odpovídají na otázku a opravují i chyby v textu.) Učitel může zároveň zjistit co už děti o tématu vědí i co by se dozvědět chtěly a podle toho je vhodně motivovat k dalším činnostem. Následuje obvykle matematika či čeština. Podoba výuky záleží na každém učiteli, ale obecně by děti měly být co nejaktivněji zapojeny (hry, diskuse, zajímavé úkoly, práce v různě velkých skupinách...)
- Práce v centrech aktivity (asi 45 - 90 min.) Učivo ve všech centrech se vztahuje vždy po určitou dobu (např. týden) k jednomu tématu a je vybíráno tak, aby se naplňovaly požadavky osnov. Každé dítě si vybírá, do kterého centra který den půjde, ale během týdne musí vystřídat všechna centra. V každém centru děti plní zadané úkoly - některé samostatně, jiné skupinově, svým tempem i vlastním způsobem. Učitelé rozvíjí dětskou tvořivost tím, že nabízejí úkoly s mnoha řešeními. Pokud jsou některé děti dříve hotovy, mohou plnit náročnější dobrovolné úkoly navíc, pomáhat ostatním nebo si najít libovolnou jinou činnost (např. čtení). Učitel má čas na děti, které vyžadují větší pozornost. Hotové práce si děti nejprve samy hodnotí, poté je dávají zhodnotit učiteli, a nakonec je zařadí do své složky (tzv. portfolia), kde se postupně hromadí práce během celého pololetí (roku) a rodič či učitel se mohou kdykoli podívat na pokroky dítěte. Pro práci v centrech bývá ve třídě ještě asistent, který se věnuje dětem stejně jako učitel - to však záleží na možnostech školy (někdy se může jednat o vychovatelky z družiny nebo studenty ze spolupracující pedagogické fakulty).
- Po centrech aktivity bývají obvykle zařazovány hudební výchova, tělocvik apod. - činnosti, kterých se účastní celá třída najednou, a které nevyžadují takové soustředění jako např. matematika či čeština.

Klade se důraz na multikulturní výchovu - učitel by měl dětem pomoci uvědomit si význam jednotlivých etnických skupin, obzvláště těch, ze kterých pocházejí děti navštěvující školu.

Na začátku nebo v průběhu roku sepisuje učitel společně s dětmi pravidla, která se budou ve třídě dodržovat. Děti samy navrhnou co by ve třídě nechtěly (např. aby někdo někomu ubližoval) a pod seznam pravidel se každý podepíše. Tato forma vytvoření pravidel chování je pro děti samozřejmě závaznější než školní řád nebo nařízení učitele.

Zdravá škola (škola podporující zdraví)

Zdravá škola (Škola podporující zdraví) je program Světové zdravotnické organizace, do kterého se zapojila i Česká republika. Hlásí se k němu školy, které ve svém pedagogickém působení zdůrazňují zdraví .

Zdraví ve Zdravé škole je chápáno jako celkový stav fyzické, psychické a sociální pohody. Proto se Zdravá škola snaží o celkově zdravou atmosféru ve škole, která spočívá na vytvoření zdravého, pohodového prostředí (věcného, sociálního, organizačního) a na podpoře zdravého učení (vyloučení situací vzbuzujících v žácích úzkost a strach, smysluplnost, možnost výběru, přiměřenost, spoluúčast, spolupráce, motivující hodnocení, přirozenost, klidná a otevřená atmosféra, samostatnost žáků, zaujímání vlastních postojů, hledání konstruktivních nápadů, uvědomění si odpovědnosti za své konání, podpora zvědavosti a spontánnosti, respektování potřeb jednotlivce, rozvoj komunikace, diferencovaný a individuální přístup k žákům - zadávání práce podle schopností žáka, vytváření prostoru pro vzdělávání talentovaných žáků, včasná diagnostika žáka, snaha o integraci postižených, chyba je jedním ze stupňů učení...).

Nejedná se o ucelený pedagogický přístup; každá škola si vytváří vlastní cestu ke zdůraznění zdraví ve své pedagogické práci. Často jsou přitom využívány inovativní prvky různých reformních směrů, např.:

- Otevření školy vůči vnějším partnerům a veřejnosti
- Integrace vzdělávacího obsahu
- Projektová výuka, problémové metody, velký podíl samostatné a tvořivé práce žáků, kooperativní výuka, hraní rolí, didaktické hry ...
- Netradiční dělení výukového času (epochy, bloky, pohyblivá délka vyučovacích hodin)
- Netradiční uspořádání učeben (pracovní centra)
- Posílení tělesné výchovy
- Žákovský parlament, žákovské vysílání ve školním rozhlasu, vydávání žákovského časopisu...
- Informace o dětech jsou poskytovány za přítomnosti dětí
- Rodiče se mohou účastnit vyučování např. jako asistenti
- Zdravé stravování: více zeleniny a ovoce, omezení podílu bílkovin a množství tuků, sýrové výrobky, ryby

Domácí vzdělávání

Domácí vzdělávání znamená vzdělávání dětí doma, bez nutnosti docházky do školy. V ČR je domácí vzdělávání na 1. stupni základní školy zavedeno školským zákonem od roku 2005, pod názvem individuální vzdělávání.

Školský zákon, § 41 Individuální vzdělávání:

- (1) O povolení individuálního vzdělávání žáka rozhoduje ředitel školy, kam byl žák přijat k plnění povinné školní docházky, na základě písemné žádosti zákonného zástupce žáka. Individuální vzdělávání lze povolit pouze žákovi prvního stupně základní školy.
- (2) Žádost zákonného zástupce o individuální vzdělávání musí obsahovat a) jméno, popřípadě jména, a příjmení, rodné číslo, bylo-li přiděleno, a místo trvalého pobytu žáka nebo bydliště, pokud nemá na území České republiky místo trvalého pobytu, b) uvedení období, ročníku, popřípadě pololetí, kdy má být žák individuálně vzděláván, c) důvody pro individuální vzdělávání žáka, d) popis prostorového a materiálně technického zabezpečení vzdělávání a podmínek ochrany zdraví individuálně vzdělávaného žáka, e) doklady osvědčující splnění vzdělání osoby, která bude žáka individuálně vzdělávat, f) seznam učebnic a učebních textů, které budou ve výuce užívány /.../, g) další skutečnosti, které mají vliv na průběh vzdělávání žáka, h) vyjádření školského poradenského zařízení.
- (3) Ředitel školy individuální vzdělávání povolí, pokud a) jsou dány závažné důvody pro individuální vzdělávání, b) jsou zajištěny dostatečné podmínky pro individuální vzdělávání, zejména podmínky materiální a ochrany zdraví žáka, c) osoba, která bude žáka vzdělávat, získala alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, d) jsou zajištěny vhodné učebnice a učební texty, podle nichž se má žák vzdělávat.
- (4) Individuálně vzdělávaný žák koná za každé pololetí zkoušky z příslušného učiva, a to ve škole, do níž byl přijat k plnění povinné školní docházky.
- (5) Nelze-li individuálně vzdělávaného žáka hodnotit na konci příslušného pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení pololetí.
- (6) Pokud má zákonný zástupce pochybnosti o správnosti hodnocení žáka, může do 8 dnů od konání zkoušek písemně požádat ředitele školy o přezkoušení žáka; byl-li zkoušejícím žáka ředitel školy, krajský úřad. Pokud ředitel školy nebo krajský úřad žádosti vyhoví, nařídí komisionální přezkoušení žáka.
- (7) Ředitel školy zruší povolení individuálního vzdělávání a) pokud nejsou zajištěny dostatečné podmínky ke vzdělávání, zejména podmínky materiální, personální a ochrany zdraví žáka, b) pokud zákonný zástupce neplní podmínky individuálního vzdělávání stanovené tímto zákonem, c) pokud žák na konci druhého pololetí příslušného školního roku neprospěl, d) nelze-li žáka hodnotit způsobem uvedeným v odstavcích 4 a 5, nebo e) na žádost zákonného zástupce žáka.
- (8) Ředitel školy rozhodne o zrušení individuálního vzdělávání žáka nejpozději do 30 dnů od zahájení řízení a zároveň zařadí žáka do příslušného ročníku základní školy. Odvolání proti rozhodnutí ředitele školy o zrušení individuálního vzdělávání žáka nemá odkladný účinek.
- (9) Výdaje spojené s individuálním vzděláváním hradí zákonný zástupce žáka, s výjimkou učebnic a základních školních potřeb podle § 27 odst. 3 a 6, speciálních učebnic a speciálních didaktických a kompenzačních učebních pomůcek podle § 16 odst. 7 a výdajů na činnost školy, do níž byl žák přijat k plnění povinné školní docházky.